

Dynamiek en stagnatie in de Republiek

In de late middeleeuwen waren er weinig aanwijzingen voor de economische bloei van Holland in de zestiende eeuw.

- 2p **1** Geef aan:
- dat natuurlijke omstandigheden in de late middeleeuwen groei belemmerden en
 - op welke manier dit probleem vanaf de zestiende eeuw werd aangepakt.

Gebruik bron 1.

De fragmenten uit deze bron horen bij de perioden 1 tot en met 4:

- 1 eind 15e -begin 16e eeuw
- 2 de Gouden Eeuw
- 3 de Zilveren Eeuw
- 4 de periode 1780-1806

- 3p **2** Bepaal voor elk van de citaten A, B, C en D bij welke periode het fragment hoort. Doe het zo:
- Fragment A hoort bij periode ... (nummer 1, 2, 3 of 4 invullen),
Fragment B hoort bij periode ... (enz.)

Omstreeks 1600 probeerde Amsterdam de stapelmarkt aantrekkelijk te maken voor kooplieden door het oprichten van een aantal instellingen voor financiële dienstverlening.

- 4p **3** Noem twee van die instellingen en leg per instelling uit, waardoor die de aantrekkingskracht van de Amsterdamse stapelmarkt vergrootte.

Gebruik bron 2.

Een interpretatie:

Deze prent laat zien dat de haringvisserij een belangrijke pijler van de welvaart van de Republiek vormt.

- 4p **4** Licht dit toe door:
- (zonder bron) uit te leggen door welke vinding de haringvisserij al vóór 1500 kon uitgroeien tot een belangrijke exportsector en
 - (met bron) twee takken van nijverheid te noemen die nodig waren bij de haringvisserij.

Een gebeurtenis en een ontwikkeling:

- In 1621 werd aan de WIC het monopolie op de handel met West-Indië toegekend.
 - Na 1621 werd er meer illegaal handel met West-Indië gedreven met schepen uit de Republiek dan daarvoor.
- 2p **5** Leg uit dat tussen beide een oorzakelijk verband bestaat.

Gebruik bron 3.

In deze tekst beschrijft Pieter van Dam de moedernegotie. Bovendien maakt hij duidelijk dat het ontstaan van de VOC samenhangt met de Tachtigjarige Oorlog.

- 3p **6** Toon aan dat hij de moedernegotie beschrijft en leg uit welk verband hij legt tussen het ontstaan van de VOC en de Tachtigjarige Oorlog.

Gebruik bron 3.

Als Pieter van Dam zijn boek over de geschiedenis van de VOC in 1701 af heeft, worden er slechts twee exemplaren van gedrukt, die de vergaderkamer van de Heren Zeventien, het bestuur van de VOC, niet mogen verlaten.

- 1p **7** Welke reden kan het bestuur hiervoor hebben gehad?

Gebruik bron 4.

Stel: Je doet onderzoek naar het verloop van de gebeurtenissen in Holland in 1672 en je komt tot de conclusie dat deze bron bruikbaar is voor je onderzoek.

- 2p **8** Noem twee argumenten waarom dit een betrouwbare bron lijkt te zijn.

Gebruik bron 4.

De grote sociale onrust in 1672 richt zich tegen de regentenoligarchie.

- 2p **9** Leg uit welk bezwaar tegen de regentenoligarchie uit de bron is af te leiden.

In de loop van de achttiende eeuw verplaatsten Hollandse textielondernemers de productie naar het platteland van Twente en Brabant.

- 4p **10** Leg uit dat dit samenhang met:
- een ontwikkeling in Holland en
 - de handelspolitiek van Engeland en Frankrijk.

Voor historici is de graanprijs tot ongeveer 1750 een belangrijke graadmeter voor de levensstandaard van de bevolking van de Republiek.

- 3p **11** Beredeneer:
- waarom de levensstandaard goed is af te lezen aan de graanprijs en
 - waardoor de graanprijs na ongeveer 1750 een minder goede graadmeter is.

De belastinginning werd door het bestuur in de Republiek uitbesteed aan belastingpachters.

- 3p **12** Leg uit dat het systeem van belastingverpachting voor de overheid:
- op korte termijn voordelig was maar
 - op langere termijn toch schadelijk bleek te zijn en
 - geef een concreet voorbeeld van de schadelijke werking voor de overheid van dit systeem.

Gebruik bron 5.

In de achttiende eeuw bestaat er een tegenstelling tussen de landgewesten en de zeegewesten over de vraag of er geïnvesteerd moet worden in de landmacht of in de vloot.

- 4p **13** Leg uit:
- (zonder bron) wat het verband is tussen deze tegenstelling en de gebeurtenissen in 1672 en
 - (met bron) dat Swildens in deze tegenstelling een genuanceerd standpunt inneemt.

Gebruik bron 5.

Swildens legt in zijn leestekst een verband tussen de kracht van de vloot en de welvaart van de Republiek.

- 2p **14** Leg uit of dit verband door de ontwikkeling van de Republiek in de jaren na 1780 wordt bevestigd.

Dekolonisatie en Koude Oorlog in Vietnam

De bezetting van Vietnam door Japan heeft de ontwikkeling van het Vietnamese streven naar onafhankelijkheid versterkt.

- 2p **15** Geef hiervoor twee redenen.

Gebruik bron 6.

Frankrijk hoopt kort na de Tweede Wereldoorlog op steun van de Verenigde Staten in het conflict met de Vietminh.

- 2p **16** Leg uit waardoor dit bericht kon bijdragen aan het krijgen van die steun.

Gebruik bron 7.

Op het moment dat duidelijk is dat de Fransen zullen verliezen, legt president Eisenhower op deze persconferentie de theorie achter het Amerikaans buitenlands beleid in de jaren vijftig uit.

- 3p **17** Noem:
- de naam van die theorie en
 - geef aan waaruit blijkt dat de president deze theorie bedoelt en
 - welke politieke boodschap hij met de persconferentie wil overbrengen.

Gebruik bron 7.

Eisenhowers uiteenzetting past bij het vijandbeeld dat de leiders van de communistische wereld hadden van de Verenigde Staten.

- 2p **18** Leg dit uit.

Zowel China als de Verenigde Staten hielden in 1956 nationale verkiezingen in Vietnam tegen.

- 3p **19** Noem de uitkomst die algemeen werd verwacht bij deze verkiezingen en geef voor elk van beide landen de politieke reden om op grond van deze verwachting tegen de verkiezingen te zijn.

In de eerste jaren van de Democratische Republiek Vietnam stond Ho Chi Minh privé-bezit van grond tijdelijk toe.

- 2p **20** Toon aan dat deze politiek in strijd was met Ho Chi Minh's ideologie en noem een reden waarom hij toch voor deze tijdelijke politiek koos.

Gebruik bron 8.

In de jaren vijftig en zestig steeg Ho Chi Minh's aanhang in Zuid-Vietnam.

- 2p **21** Ontleen aan de bron een verklaring voor deze stijging.

De volgende gebeurtenissen uit de Vietnamoorlog staan in willekeurige volgorde:

- 1 Johnson wordt beëdigd als president.
- 2 Nixon wordt beëdigd als president.
- 3 Kennedy wordt beëdigd als president.
- 4 De Amerikaanse regering besluit de oorlog te vietnamiseren.
- 5 Het Amerikaanse Congres neemt de Tonkin-resolutie aan.
- 6 De Amerikaanse regering laat Diem vallen.

2p **22** Zet deze gebeurtenissen in de juiste tijdvolgorde van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Tijdens Operation Rolling Thunder wilde de Amerikaanse legerleiding bombardementen laten uitvoeren op Cambodja en Laos. President Johnson stond dit niet toe.

3p **23** Noem:

- de **militaire** reden voor de bombardementen en
- de **politieke** reden waarom president Johnson de bombardementen weigerde goed te keuren en
- het gevolg van Johnsons beslissing voor Operation Rolling Thunder.

Gebruik bron 9.

De Noord-Vietnamese partijkrant heeft deze foto geschikt gevonden als propagandamateriaal.

3p **24** Leg met twee elementen uit de bron uit welke politieke propagandaboodschap de partijkrant met de foto kan overbrengen.

Gebruik bron 9 en 10.

Stel: Een journalist van de Noord-Vietnamese partijkrant stelt op de redactie voor om het commentaar van de fotograaf bij de foto af te drukken, omdat hij vindt dat de propagandaboodschap erdoor wordt versterkt. Andere journalisten vinden juist dat de propagandaboodschap door dit commentaar van de fotograaf wordt verzwakt.

2p **25** Geef voor beide standpunten een argument.

In de loop van de Vietnamoorlog moesten veel Zuid-Vietnamese boeren hun boerderij verlaten.

2p **26** Noem hiervoor twee oorzaken.

Gebruik bron 11.

Willem geeft met deze prent kritiek op de manier waarop de Verenigde Staten zich terugtrekken uit Vietnam.

4p **27** Geef, telkens met een element uit de bron, twee van zijn kritiekpunten.

De Vietnamoorlog had gevolgen voor de plannen van president Johnson voor de Great Society.

2p **28** Leg dit uit.

Gebruik bron 12.

In deze bron komt een oorzaak van het Vietnamsyndroom naar voren.

2p **29** Leg dit uit.

Sinds de Tweede Wereldoorlog stonden de Verenigde Staten bekend als verdedigers van de democratie. Een deel van de tegenstanders van het Amerikaanse Vietnambeleid was van mening dat dit imago beschadigd werd door de Vietnamoorlog.

2p **30** Leg uit waarom volgens deze tegenstanders de Vietnamoorlog dit imago beschadigde.